

Digte på en døende eskimoisk dialekt

Af Peter Jessen

Den 30-årige digter Soja Nenglumkina er født i den eskimoiske bygd Nuvuqaq ved Østkap i Sibirien. Nenglumkina er til daglig programmedarbejder ved de eskimoiske udsendelser fra radioen i Anadyr. Hun debuterede i en lille digt-anatologi i 1977 med hvad man kunne kalde 'ungpigelyrik' – uden den store nationale kolorit. Allerede i 1979 fik hun udgivet en selvstændig samling, »Tigmeghet Nuvuqam«, Nuvuqaqs fugle. Digtene er skrevet dels på russisk, dels på den nu næsten uddøde Østkap-dialekt. Det virker som bevidst stædighed, at Nenglumkina fastholder denne dialekt. Som stemme i radioen taler hun dagligt Ungazik-yupig, men i et brev til en lærerinde på Skt. Lawrence-øen skriver hun på sin barndoms tungemål og altså også her i digtsamlingen.

Fra de første digte til 'Nuvuqaqs fugle' er der et stort spring. Man fornemmer en uhyre bevidst søgen efter en eskimoisk kulturarv, som åbenbart stadig er levende og bæredygtig. Nuvuqaq blev nedlagt i 1956, et skridt, som af-fødte en del kritik, og en sådan kan man da også indirekte udlæse af digtene. En mere direkte kritik er formuleret af den tjuktiske forfatter Jurij Rytkeu i forfatterforbundets avis.

Yupig-sprogenes stilling i Sibirien, hvor der kun bor ca. 1500 eskimoer, er vanskelig, ikke mindst på grund af den

tiltagende nationale opblanding. Desuden har forholdene omkring sprogets status i skole og børnehave ladet en del tilbage at ønske.

Sidste år tog en kendt sovjetisk eskimolog, bakket op af eskimoiske skolefolk o.a., initiativ til et åbent opgør med en række misforhold for områdets oprindelige befolkning. Dette har efter sigende medført en intensivering af modersmålsundervisningen i børnehaver og underskoler, og flere folk på ledende administrative poster mistede deres stilling.

Det må formodes bl.a. at være et udslag af en vågnende national bevidsthed hos de sibiriske eskimoer, sådan som den blandt andet kommer til udtryk i Nenglumkinas digte. I et digt, som ikke gengives her, taler hun om at slå bro til Alaska med sin sang. Det forlyder, at den største eskimobygd i Sibirien, Ungazik, er ved at gennemgå en modernisering for at være klar til at modtage gæster fra Skt. Lawrence-øen næste år. Hermed er der udsigt til en genoptagelse af en kontakt mellem stammefrønder, som siden krigen har været henvist til at mødes i både på åbent hav i Beringstrædet.

De følgende digte fra »Tigmeghet Nuvuqam, Nuvuqaqs fugle, er illustreret af Else Poulsen (Ungåk).

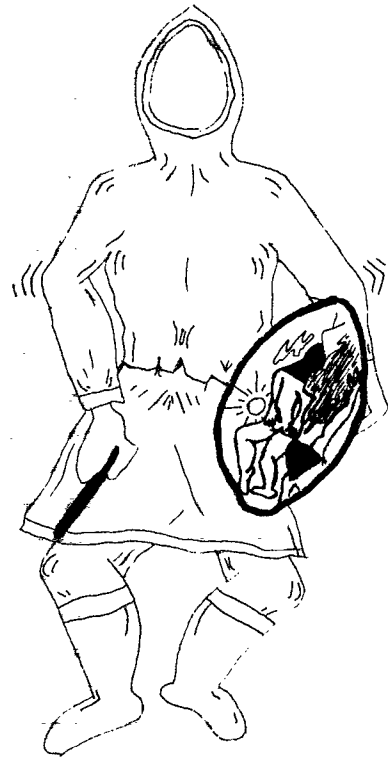
Mennesket og landet

Vinden rusker i disen
og fejer den bort,
og vi står ved isranden
– Hvad er det, langt derude i
horisonten?
– Et sejl.
Hvalbådene kommer ind
Fangerne iler mod hjemmet med deres
fangst
Som de nærmer sig klipperne
vokser de ventendes ængstelse,
og efter gammel skik,
i munden på hverandre,
knebrende som fugle
lyder trommerne om kap
og kvinderne synger.

    Mandens lod er den dristige jagt,
    fangstheldet, og til sidst atter
    klart at tage kending af sine fædres
    og bedstefædres land.

Kig nøje på den hjemlige himmel
I den evige skumring
hvirvles sneen op
Det bidende snefog falder til jorden,
ligger sølvglinsende under kamikkerne.
Snevejret genlyder af glammen.
Et hundespand skiller sig ud fra
horisonten

    Kvindens lod er bundet til
    trommen,
    til dans og festlighed.
    Hos os kalder ingen
    kvinden for svag.
    Alle i bygden har brug for hendes
    omhu.
    Hun fodrer hundene
    passer spækklampen
    og flænses sæl.

Ungår 80

Hvor trommen dog synger
i hendes ferme hænder,
når kiuriak*) danser
i spraglede anorakker
på polarhimmelen
Barsk er det, mit land,
dets sind er stejlt,
men dog kender det latter og glæde
og lykkelig er den,
som med sin daglige indsats
former og varmer landet

*) Kiuriak (asiat. eskimoisk)
– nordlysflamme.

NA, ATUTIKA NA?

Iii! Glædeligt og bittert
tavs

at møde morgenrøden.

En dag eller et år
fra bakken

ser jeg ud over dit hav.

På ny anråber jeg afgrunden,

Na, Atutika, na? ...

Jeg har mistet min sang.

Det er din skyld.

Hvorfor holdt jeg tal

på festdage og hverdage?

Over den forstummede tromme

tæller min stolthed ikke.

Min isflage er tøet bort,

sangen har ladet mig tilbage.

Hvis min tromme tier,

blir din vej i fremmede egne

vemodig og svær,

– og skylden er min.

Na, Atutika, na?

Igen tier bølgen.

Der er mange sange rundt

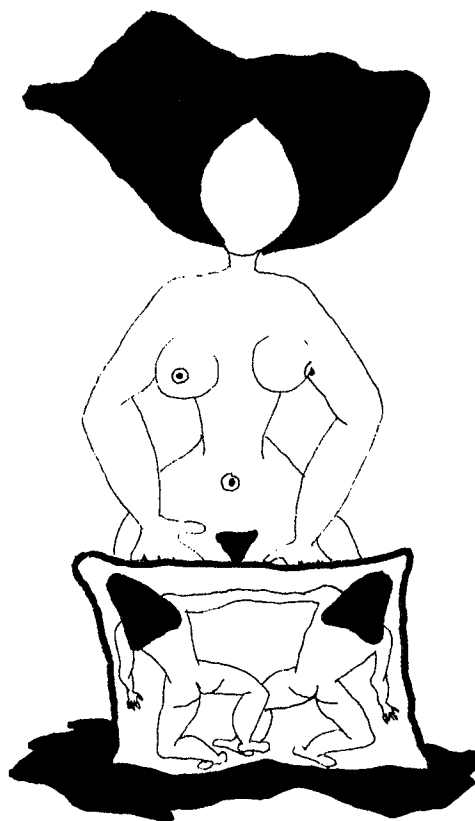
omkring.

Jeg giver havet skylden for alt.

Har jeg mon mistet dig?

Du har mistet mig!

*) Atutika – min sang.

Ungave 80